

τοῦ τοίχου τῆς νοτίου πλευρᾶς τοῦ οἰκοδομήματος ὥς καὶ τῶν κατὰ τὸ πρό-
 πυλον μερῶν ὅσον ἐξηρευνήσαμεν.

Πρὸς τούτοις ἐκαθαρίσαμεν καὶ τὸν ἤδη ἀπὸ ἐτῶν ἀνεσκαμμένον χῶρον
 τοῦ Ὠδείου, ὅστις εἶχε καλυφθῆ ἔκ τῶν ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως κατερχομένων
 χωμάτων καὶ λίθων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17 Δεκεμβρίου 1927.

Π. ΚΑΣΤΡΙΩΤΗΣ

2. ΑΜΦΙΑΡΕΙΟΥ ΣΚΑΦΑΙ (1927)

Ἐφ' ἑτος σκαφικαὶ ἐργασίαι ἐγένοντο ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀχθῶν τῆς
 χαράδρας.

Α') ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς. Τοῦ ναοῦ ὁ βόρειος τοίχος σύγκειται τὰ
 κάτω ἐκ πέντε δόμων, ὧν δύο μὲν, οἱ κατώτατοι (1^{ος} καὶ 2^{ος}), ὧς ὑπευθυν-
 τηρία (πρβ. στερεοβάτης, ὑποδομή, κρηπίς, στοιβή, στρῶμα, στορά), εἰς δὲ
 ὥς εὐθυντηρία (3^{ος}), εἰς δὲ ὁ τῶν ὀρθοστατῶν (4^{ος}), εἰς δὲ ὁ τῶν κατα-
 ληπτῆρων (5^{ος})· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἔχουσι τοὺς λίθους παρὰ μῆκος κειμένους,
 ὁ δὲ 3^{ος} ἔχει τοὺς λίθους φορηθρόν, ἐξέχων ἐπικαρσίως ἔνδον τε καὶ ἔξωθεν·
 ὕψος δ' ἔχουσιν ὁ μὲν 1^{ος} 0 47, (= 1½ ποδ.), ὁ δὲ 2^{ος} 0 463, ὁ δὲ 3^{ος} 0 465,
 ὁ δὲ 4^{ος} 0 77, (= 2½ ποδ.), ὁ δὲ 5^{ος} 0 195, (δεκαδάκτυλος). Καὶ οἱ μὲν
 ὀρθοσταταί (4^{ος} δόμος), ἔχουσι πάχος 0 69, ἡγουν τὸ πάχος τοῦ τοίχου, ἴσταν-
 ται δὲ δίστοιχοι ἐναλλάξ καὶ μονόστοιχοι· τοῦ δὲ 3^{ου} δόμου πολλοὶ λίθοι
 εἰσίν, ὧς εἰκαστόν, ἄλλοθεν εἰλημμένοι ἢ προπαρασκευασμένοι, ἵνα ἐν ἄλλῃ
 δόμῳ παρὰ μῆκος τεθῶσι· διότι φέρουσιν ἔξωθεν, ἡγουν ἐπὶ τῆς βορείου
 ἐπιφανείας, ἀναθύρῳσιν, οἷον ὁ ἐξ ἀνατολῶν 1^{ος}, ἡγουν ὁ δυσμότης τῆς
 παραστάδος, ὁ 3^{ος}, ὁ 10^{ος}, ὁ 12^{ος}, 14^{ος}, 17^{ος}, 18^{ος}, 21^{ος}, 23^{ος}, 27^{ος}, ἴσως δὲ
 καὶ ὁ 2^{ος} κλπ, ἄλλοι δὲ εἰσιν ἔξωθεν ἀποκεκομμένοι καὶ ὁ μὲν 1^{ος} λίθος ἐξέ-
 χει τοῦ 4^{ου} δόμου πρὸς βορρᾶν 0 51, οἱ δὲ ἄλλοι ± 0 30 — 0 36, εἰς δὲ τῶν
 δυσμικωτάτων 0 26, ὁ δὲ δυσμότης τούτου 0 13 εἰρήσθω δὲ καὶ ὅτι ὁ δυσμι-
 κώτατος πῶρος τοῦ 3^{ου} δόμου ἐξέχει δυσμότης τοῦ νοτίου ἄκρου τοῦ δυσμι-
 κοῦ τοίχου 0 12. Ὁ 2^{ος} λίθος ἐξέχει πρὸς βορρᾶν 0 30, τοσοῦτον δ' ἐξέχουσι
 καὶ οἱ ἐξῆς (δυσμότης) πέντε, ἡγουν ἐπὶ τῆς αὐτῆς κείνται καθέτου· ὁ 3^{ος}
 λίθος φέρει, ὧς εἴρηται, ἔξωθεν ἀναθύρῳσιν· ὁ 4^{ος} καὶ οἱ ἐξῆς πέντε εἰσιν
 ἀποκεκομμένοι ἔξωθεν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἔξωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ
 βορείου τοίχου τοῦ ναοῦ. Ἡ δὲ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια τοῦ βορείου τοίχου ἐν μὲν
 τῷ προνάῳ ἔχει τὸ ἄκρον τῶν κάτω τριῶν δόμων ἐπὶ τῆς αὐτῆς τῷ 4^ῳ δόμῳ
 καθέτου· καὶ ὁ μὲν 1^{ος} λίθος τοῦ 3^{ου} δόμου, ἐπειδὴ ἐν Ἀμφιαρείῳ οἱ εἰργα-

σμένοι πῶροι ἔχουσι καθ' ὅλον μῆκος ± 1.28 (πλ. τὸ ἥμισυ τοῦ μήκους, ἦγουν ± 0.64 , πᾶχ. ± 0.45), τοῦ δὲ ὀρθοστάτου τὸ πᾶχος εἶνε, ὡς εἴρηται, 0.69, ἢ ἀνέκαθεν εἶχεν, ὡς εἰκάσαι, μῆκος 120 ($=0.51+0.69$) ἢ ἀπεκόπη ἔνδον (ἐν τῷ προνάῳ) ὀλίγον (± 0.08 · δηλ. $1.20+0.08=1.28$), ὃ δὲ 2^{ος} λίθος, ἐξέχων, ὡς εἴρηται, τοῦ 4^{ου} δόμου 0.30, εἰ πρὸς βορρᾶν εἶχεν ἀναθύρωσιν, ἀπεκόπη ἐν τῷ προνάῳ ± 0.29 (δηλ. $0.30+0.69+0.29=1.28$). ἐν δὲ τῷ σηκῷ ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια τοῦ 3^{ου} δόμου τοῦ βορείου τοίχου φέρει ἀνωμάλως ἀποκεκομμένον τὸ ἄκρον τῶν λίθων· καὶ τὸ μὲν ἄνω ἥμισυ (ὑψ. 0.24 ἀπὸ τῆς ἄνω ἁκμῆς τοῦ δόμου) εἶνε πρόσθεν, ἦγουν νοτόθεν, λείως ἀποκεκομμένον, ὥστε ἐξέχει τοῦ 4^{ου} δόμου 0.08—0.105, τὸ δὲ κάτω (ὑψ. 0.225) ἐξέχει τοῦ 4^{ου} δόμου ἀνωμάλως ὡς 0.27. Ἡ ἀποκοπὴ αὕτη ἐγένετο, ὡς εἰκάσαι, χάριν θέσεως ἐδωλίων (πρβ. Βερσάκης AM 1908 256, *Dörpfeld* AM 1922 28), ὅτι δὲ καὶ ἐν τῷ ναῷ ὑπῆρχον, ὡς ἐν τῇ στοᾷ, θρανία, δηλοῦνται ἐκ τριῶν βάσεων ποδῶν θρανίου, ὧν μία μὲν κεῖται ἐν τῇ τοῦ προνάου βορρανατολικῇ γωνίᾳ, μία δὲ ἐν βορροδυσμικῇ (σφίζεται καὶ ὁ πούς κατὰ χώραν), μία δὲ ἐν τῇ τοῦ σηκοῦ βορρανατολικῇ γωνίᾳ· ἐπὶ τῶν ποδῶν τούτων ἔκειντο τὰ τοῦ θρανίου ἐπιθήματα φέροντα ἐπὶ τῆς προσθίας ὑποσκοίλου ἐπιφανείας τὸ ὄνομα τοῦ ἀναθέντος (πρβ. AE 1892 53 (83-88)· ἐν τῇ στοᾷ τὰ ἐπιθήματα εἶχον ὑπόκυρτον τὴν προσθίαν ἐπιφάνειαν).

Ἐν τῷ τοῦ σηκοῦ δυσμικῷ τοίχῳ τοῦ μὲν βορείου τμήματος, ἦγουν τοῦ βορρᾶθεν τῆς δυσμικῆς θύρας, ὁ 3^{ος} δόμος καὶ ὁ 2^{ος} κεῖνται παρὰ μῆκος, ἦγουν δὲν ἐξέχουσιν, ἐπικαρσίως δὲ κείμενος ὡς εὐθυνητρία ἐξέχει ὁ κατώτατος, ὁ 1^{ος}, τοῦτο δὲ διότι διὰ τὸ κάταντες τοῦ ἐδάφους ὁ δυσμικὸς τοίχος ἐθεμελιώθη βαθύτερον, διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ἔτι ταπεινότερον κεῖται ἡ εὐθυνητρία τοῦ νοτίου τμήματος τοῦ δυσμικοῦ τοίχου, ἦγουν τοῦ νοτόθεν τῆς θύρας.

Τὸ δάπεδον τοῦ σηκοῦ ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ ὁδοῦ τῆς δυσμικῆς θύρας καὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τῶν βατήρων τῶν ἐσωτερικῶν κιόνων· κεῖται δὲ τοῦτο 0.136 ταπεινότερον τῆς κάτω ἁκρας τοῦ 3^{ου} δόμου. Ἄλλ' ὑπολογιστέον καὶ τὰς τρεῖς βάσεις τῶν θρανίων τοῦ προνάου καὶ τοῦ σηκοῦ· καὶ ἐν μὲν τῷ προνάῳ ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τῆς δυσμικῆς τοῦ θρανίου βάσεως, ἐφ' ἧς, ὡς εἴρηται, σφίζεται καὶ ὁ πούς τοῦ θρανίου, κεῖται 0.196 ταπεινότερον τῆς κάτω ἁκμῆς τοῦ 3^{ου} δόμου, ἦγουν 0.06 ταπεινότερον τοῦ εἰρημένου ὁδοῦ τῆς δυσμικῆς θύρας ($0.196-0.136=0.06$)· ἐν δὲ τῷ σηκῷ, ἐπειδὴ ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τῆς ἐν τῇ βορρανατολικῇ γωνίᾳ βάσεως τοῦ θρανίου κεῖται 0.043 ταπεινότερον τῆς κάτω ἁκμῆς τοῦ 3^{ου} δόμου, τὸ δάπεδον ἔκειτο 0.153 ὑψίτερον τοῦ δαπέδου τοῦ προνάου ($0.196-0.043=0.153$). Ἔτι δὲ προσθετέον ὅτι ἐπὶ τῆς δυσμικῆς ἐπιφανείας τοῦ σηκοπροδομίου τοίχου τὸ κάτω ἄκρον τοῦ 2^{ου} δόμου ἐγλυπται μέχρι μὲν ὕψους ἀπὸ τῆς κάτω ἁκρας 0.085 εἰς βάθος ἐκ δυ-

σμῶν πρὸς ἀνατολὰς 0 045, ἄνω δὲ τοῦτου ἔτι ὕψος ὅσον ἐπὶ 0 04 εἰς βάθος 0 037· ἡ ἐντομὴ αὕτη ἐγένετο, ὥς φαίνεται, χάριν πετεύρου (πρβ ΑΕ 1919_{101 α}), τοιαύτην δ' ἐντομὴν (ὑψ. $\pm$ 0 095) φέρει καὶ ὁ ἐξ ἀνατολῶν δυσμόθεν τῆς παραστάδος 2^{ος} πῶρος τοῦ 2^{ου} δόμου τοῦ βορείου τοίχου τοῦ προνάου. Αἱ ἐντομαὶ αὗται μαρτυροῦσιν ὅτι τὸ πάλαι ἐνταῦθα ἦν τὸ δάπεδον, εἶτα δὲ μετεβλήθη ἐν τε τῷ προνάῳ καὶ ἐν τῷ σηκῷ· καὶ ἐν μὲν τῷ σηκῷ τὸ δάπεδον, καθ' ὃ ἐκ τῆς βορρανατολικῆς τοῦ θρανίου βάσεως δηλοῦται, ὑψώθη κατὰ 0 093 ἀπὸ τοῦ ὁδοῦ τῆς δυσμικῆς θύρας (0 136 – 0 043 = 0 93), ἐν δὲ τῷ προνάῳ, ἐπειδὴ ἡ δυσμικὴ τοῦ θρανίου βάσις κεῖται 0 267 ἄνωθεν τῆς κάτω ἄκρας τοῦ 2^{ου} δόμου, ἐγένετο ταπεινότερον τοῦ ὁδοῦ κατὰ 0 06 (δηλ. 0 463 – 0 267 – 0 136 = 0 06). Τὸ δάπεδον τῆς εἰσόδου, ἥγουν τοῦ στυλοβάτου τοῦ προσώπου, τοῦ ναοῦ ἦν ἰσόπεδον τῷ τότε διαπέδῳ τοῦ προνάου, τῷ καὶ νῦν διὰ τοῦ σφζομένου ποδὸς τοῦ θρανίου δηλουμένῳ.

Τοῦ σηκοπροδρομίου τοίχου σφζονται ἐν τῷ βορείῳ τμήματι ἐν μέρει τρεῖς δόμοι, ὧν ἐπὶ τοῦ πρώτου ἐγλυπται μοχλοβόθριον χάριν τοῦ ἄρμου τῶν υπερκειμένων λίθων τοῦ 2^{ου} δόμου. Καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ σηκοπροδρομίου τοίχου δὲν σφζεται (παρεσύρθη, ὥς γνωστόν, μετὰ τοῦ νοτίου ἡμίσεος τοῦ ναοῦ ὑπὸ τοῦ χειμάρρου), ἀλλ' ὑπῆρχεν αὐτόθι θύρωμα ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὸ πρόσωπον τοῦ προνάου κατεχόμενον ὑπὸ τῆς προστάσεως ἦν ἀνοικτόν, τὸ δὲ θύρωμα τοῦτο κατ' ἐπιγραφὴν εἶχε τὸ *ἐπέ/ρθυρον καὶ τὸν ὁδὸν λευκοῦ λίθον* (ΑΕ 1925/6 39₇). Κατὰ τὰ προειρημένα τὸ δάπεδον πρῶτον μὲν ἦν ὑπὸ τὸ πέτευρον, ἥγουν ἀντεστοίχει ὑπὸ τὴν κάτω ἄκμην τοῦ 2^{ου} δόμου, ἔπειτα, καλυφθέντος τοῦ πετεύρου, ὑψώθη ἐν τῷ προνάῳ (πρβ δυσμικὴν βάσιν τοῦ θρανίου) 0 267 ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἄκμης, ἐν δὲ τῷ σηκῷ (πρβ βορρανατολικὴν βάσιν θρανίου) ὑψώθη 0 42 ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἄκμης (δηλ. 0 463 – 0 043 = 0 42), προστεθῆτω δὲ ὅτι ἐν τῷ προνάῳ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν βάσιν τοῦ θρανίου τὸ ἀπὸ τῆς κάτω ἄκρας τοῦ 2^{ου} δόμου ὕψος εἶνε 0 238, ἥγουν 0 029 ταπεινότερον τοῦ κατὰ τὴν δυσμικὴν (0 267 – 0 238 = 0 029), ἀλλὰ καὶ ἡ κάτω ἄκρα τοῦ 2^{ου} δόμου τοῦ προνάου κεῖται κατὰ 0 015 ταπεινότερον τῆς τοῦ 2^{ου} δόμου τοῦ σηκοῦ (τὸ ὕψος τοῦ 2^{ου} δόμου ἐν μὲν τῷ σηκῷ εἶνε 0 463, ἐν δὲ τῷ προνάῳ 0 448). Οὕτω δὲ ἐκ τοῦ διαπέδου τῆς τε εἰσόδου (= στυλοβάτου) ἅμα καὶ τοῦ προνάου (κατὰ τὸ βόρειον ὑπὸ τοὺς βασιμὺς τῆς εἰσόδου σφζονται καὶ λείψανα καταστρωτήρων, ἐν μέρει φορητῶν καὶ παρὰ μῆκος κείμενα) ἀνέβαινον, ὥς εἰκάσαι, διὰ βασιμοῦ (ὁδοῦ λευκοῦ μαρμάρου ὑψ. 0 153) τοῦ σηκοπροδρομίου τοίχου εἰς τὸ δάπεδον τοῦ σηκοῦ. Περὶ τῶν βασιμῶν τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ προσθετέον ὅτι ἐξέχουσιν ὁμοίως καὶ πρὸς βορρᾶν (βορρᾶθεν τῆς παραστάδος).

Ἐν τῷ σηκῷ ἐπὶ τοῦ δυσμικωτάτου βατήρου (ὑψ. 0 255) σφζεται κατὰ χώραν ὁ κάτω σφόνδυλος, ἀρράβδωτος, διαμ. κάτω μὲν 0 61 ἄνω δὲ 0 575,

ὑψ. 1 03, ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄλλοι βατῆρες (1^{ος} ἐξ ἀνατολῶν, 2^{ος}, 3^{ος}· ὁ 4^{ος} εἶνε ἄνω ἐφθαρμένος) φέρουσι κεχαραγμένον κύκλον διαμ. 0 79 χάριν τοῦ κάτω σφονδύλου (ὁ βατὴρ ἔχει πλ. $\square$ 0 88), εἰκάζεται ὅτι ὁ σφζόμενος σφόνδυλος εἶνε περίξ κατὰ 0 09 ἀπεξεσμένος (δηλ. $\frac{0\ 79 - 0\ 61}{2} = 0\ 09$).

Περὶ τοῦ ἐν τῇ βορροδυσμικῇ τοῦ σηκοῦ γωνία πίθου ἐγένετο λόγος ἐν ΠΑΕ 1924.

Βωμός (ΠΑΕ 1884 πίν. Ε' Β). Ἀνακαθαρθέντος τοῦ βωμοῦ ἀπεκαλύφθησαν οἱ ἐν αὐτῷ δύο μικροὶ βωμοί, καὶ ὁ μὲν ἀνατολικὸς ἔχει μήκος (δυσμανατολικὸν) 1 375 (πλ. 1 65), ὁ δὲ δυσμικὸς ἔχει μήκος (δυσμανατολικὸν) 3 71, ἔφερε δὲ ἐκάτερος περίξ πλαίσιον λευκοῦ μαρμάρου. Ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ ἀνατολικοῦ βωμοῦ ὑπάρχει τετράγωνον κοίλωμα (βάθ. 0 09), ἔχον πλευρὰς 0 295 × 0 12, ἐπὶ δὲ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ δυσμικοῦ βωμοῦ ὑπάρχουσι δύο τετράγωνα κοιλώματα (βάθ. 0 082), ὧν τὸ μὲν ἀνατολικὸν ἔχει πλευρὰς 0 30 × 0 16, τὸ δὲ δυσμικὸν ἔχει 0 315 × 0 14. Ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ πλαισίου ἀναθυρώσεων συνάγεται ὅτι ἐφίδρυτο καὶ ἄλλος δόμος.

Δυσμόθεν τοῦ βωμοῦ ἀπεκαλύφθησαν δύο ὀχετοί, μεταξὺ δὲ βάσεις τινὲς ἀναθημάτων, πάντα ἐκ τοῦ ὑπονόμου Δ πρὸς νότον διήκοντα. Καὶ ὁ μὲν ἀνατολικός, ἡγουν ὁ παραβώμιος, ὀχετός, $\pm 0\ 35$ ἀπέχων τοῦ βωμοῦ, ἔχει λίθινα τοιχώματα καὶ καλύμματα (πλ. $\pm 0\ 60$), ἐφέρετο δὲ ἐπικαρσίως ὑπὸ τὸν ὑπόνομον Δ, παρ' ὧν καὶ ἔχει δύο ὀρθοστάτας, ἑῶντας διάρρουν 0 36 (ὑψ. 0 78), ἄνωθεν δὲ τούτων ἐπίκειται πῆλινον πειόσχημον τμήμα τοῦ ὑπονόμου Δ· ὁ ὀχετὸς οὗτος ἐφέρετο ἐνταῦθα ἐκ δυσμῶν ὑπὸ βράχον, προερχόμενος, ὥς εἰκάσαι, ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον· σφίζεται εἰς μήκος 5 22 ἀπὸ τοῦ ὑπονόμου Δ, ἔφερε δὲ τὸ ὕδωρ εἰς τὴν νοτόθεν τοῦ βωμοῦ πηγὴν. Δυσμόθεν τοῦ ὀχετοῦ τούτου, ἴδρυνται, ὡσαύτως βορρονοτίως, ἀπαντικρὺ (ἀνατολόθεν) τοῦ ναοῦ βάσεις τινὲς ἀναθημάτων, ὧν μία φέρει τρίγωνον κοίλωμα χάριν τοῦ ἀναθήματος. Τοῦ δὲ δυσμικοῦ ὀχετοῦ, κειμένου δυσμόθεν τῶν βάσεων τῶν ἀναθημάτων, σφίζονται λείψανα, ἃ βορρᾶθεν μὲν σύγκεινται ἐκ πηλίνων πλίνθων ὥς στέγης, ἄλλοθεν εἰλημμένων, δυσμόθεν δὲ τῆς πηγῆς ἐκ κυλινδρικών πηλίνων σωλῆνων (διαμ. 0 20) μεταξὺ ὀγκολίθων, εἰκάζεται δὲ ὅτι ἀρχαιότερος ὢν τοῦ ὑπονόμου Δ κατελείφθη μετὰ τὴν τούτου κατασκευήν.

Τὸ βορροδυσμόθεν τοῦ βωμοῦ τμήμα τοῦ ὑπονόμου Δ φέρει ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τμήματα τῶν ἐδωλίων τοῦ περιβωμίου παρὰ μήκος κείμενα, ἐπὶ τούτων δὲ ὥς καλύμματα (ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν) φέρει πέντε τμήματα φορμηδὸν κείμενα, ἐχρήσθησαν δὲ ταῦτα πρὸς ἄλλοις μετὰ τὴν καθάιρεσιν τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ ἀρχαίου ναΐσκου (πρβ ΑΕ 1891, ΠΑΕ 1924). Ὁ ὑπόνομος Δ φέρει πῆλινον ὀχετὸν πειόσχημον (διάρρους $\pm 0\ 14 - 0\ 16$). Παρὰ τὸ δυσμικὸν ἄκρον τοῦ περιβωμίου ὁ ὑπόνομος κάμπτεται, πρὸς τὴν

καμπὴν δὲ τούτην ἐφέρετο ἐκ τῶν ὑποκάτω τοῦ μνημείου Σύλλα, πρὸ τούτου δὲ (δυσμύθεν) εἶχε τὸν ροῦν πρὸς τῇ βορείῳ πλευρᾷ τοῦ ναοῦ. Καὶ κατὰ μὲν τὰ ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ ἐκατέρωθεν τοῦ ὑπονόμου Δ ἡῤῥηγνται λείψανα ἀρχαιοτέρων ὑπονόμων κρυπτῶν, φερόντων εὐμεγέθη πάρινα καλύμματα· τὸ δὲ πρὸς τῇ βορείῳ τοῦ ναοῦ πλευρᾷ τμήμα τοῦ ὑπονόμου ἔνθα μὲν φέρει ὡσαύτως πάρινα καλύμματα, ἔνθα δὲ διέρρει εἰς βάθος ὥς 1 50 διὰ τοῦ βράχου τετρημένου, ἔνθα δὲ διὰ τριῶν εὐρυτάτων σωλήνων πηλίνων παρεμπερῶν τοῖς τοῦ ἐν τῷ θεάτρῳ ὑπονόμου, φέρει δὲ καὶ φρεατίαν, ἥς τὸ στόμιον (τετράγωνον, πλ. $\pm 0\ 45 \times 0\ 48$) σύγκειται ἐκ τεσσάρων ἐργασμένων λίθων (μαρμάρου καὶ τριῶν πάρων)· τὸ δὲ ὀχετόκρανον εἶχεν ὁ ὑπόνομος ἐκ τοῦ βράχου τοῦ βορρᾶθεν ὄρους παρὰ τὰ δυσμικά τοῦ ναοῦ, ὅπου καὶ σταλακτιδὰς τὸ ὕδωρ καταρρέον εἰς ἀσκεπὲς ἐκδοχεῖον ἐσχημάτισεν εἰς μῆκος μὲν ὅσον ἐπὶ ἐν μέτρον, εἰς βάθος δὲ ὅσον ἐπὶ δύο μέτρα· ἡ δὲ καταφορὰ τοῦ ὕδατος ἐπὶ μήκους 8 70 ἦν ὕψ. 0 48. Δυσμύθεν τῆς φρεατίας ἡῤῥέθη νόμισμα μέγα (διαμ. 0 032, πᾶχ. 0 004) χαλκοῦν τοῦ π X 120, ἐφ' οὗ ἔνθεν μὲν προτομὴ Ἀδριανοῦ πρὸς δεξιὰ καὶ HADRIANVS AVG III PP, ἔνθεν δὲ Ἀδριανὸς δεξιούμενος τὴν Ἀχαιῖαν γονυκλινῇ καὶ ὕδρια, περίξ δὲ RESTITVTOR ACHAEIAE καὶ κάτωθεν SC.

Πρὸ τοῦ ναοῦ ἡῤῥέθη στήλη, φέρουσα ἐπιγραφὴν *ἑρ[ος]*, καὶ ἀργυροῦν νόμισμα *Ἀλεξανδρου* καὶ προξενία ὑπὲρ Ἀγνοδήμου Ἀθηναίου (τῆς π X 3^{ης} ἑκατονταετηρίδος).

Περὶ τοῦ ἐπιγεγραμμένου βάθρου IG VII 425 426 = AE 1892³⁷ (67) εἰρήσθω ὅτι σφίζεται ἡ ὄψις καὶ ἡ οὐρά, λείπουνσι δὲ αἱ δύο πτέρυγες.

B') ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς. Ἐπανελήφθη ἡ σκαφικὴ ἔρευνα ἀνατολόθεν τοῦ ἀγορανομίου, ὑψίτερον δὲ ἐπὶ τῆς κλειτύς νοτόθεν τοῦ 156 158 159 (AE 192¹⁰² εἰκ. 2) ἀποκλύπτεται οἰκοδόμημα πλειόνων χώρων, ὧν ὁ μὲν βόρειος τοῖχος, ἡγουν ὁ νότιος τοῦ 156 158, σφίζεται εἰς ὕψος 0 63, (πᾶχ. 0 41), οἱ δὲ ἄλλοι ὥς 1 56, ὁ δὲ νότιος τῶν χώρων τοῖχος, ὃς εἶνε ἐπτάδομος ἀντηρίς, εἰς ὕψος 2 97. Νοτόθεν ἐρευνηθεῖς ὁ πάρινος ὀχετὸς ὁ διὰ τοῦ 158 εἰς τὴν πομπικὴν ὁδὸν 138 κατιῶν (AE 1922^{102β}) ἐφάνη ὅτι ἐφέρετο ἐκ νότου διὰ τοῦ χώρου 163 καὶ τοῦ βορείου τοίχου τοῦ 163. Ὁ χώρος 163 ἔχει μῆκος δυσμανατολικὸν μὲν 2 47, βορρονότιον δὲ 6 08· καὶ ἀνατολόθεν μὲν ἔφερεν εἴσοδον μεταξὺ δύο κιονίων, ἐπὶ δὲ τοῦ δυσμικοῦ τοίχου (πᾶχ. 0 48) φέρει θύρωμα, οὗ τὸ πλάτος ἦν, ὥς εἰκᾶσαι, $\pm 0\ 90$ (ἡ νοτία παραστάς εἶνε ἐβλαμμένη)· κεῖται δὲ τὸ θύρωμα οὐχὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δυσμικοῦ τοίχου· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ βορείου τοίχου μέχρι τῆς βορείου παραστάδος τοῦ θυρώματος μῆκος εἶνε 1 89, τὸ δὲ ἐντεῦθεν μέχρι τῆς ἀντηρίδος 4 19, ὥστε, ἀφαιρουμένου τοῦ 0 90 (πλ. τοῦ θυρώματος), ὑπολείπεται νοτόθεν τοῦ θυρώματος μέχρι τῆς ἀντηρίδος μῆκος 3 29. Διὰ τοῦ θυρώματος τούτου ὁ χώρος 163

κοινωνεῖ πρὸς εὐρύτερον δωμάτιον (164· μῆκος δυσμανατολικὸν 4 55)· τοῦτο δὲ πάλιν δι' ἄλλου θυρώματος (ῥψ. 1 56, πλ. 1 00) κοινωνεῖ πρὸς δυσμικὸν δωμάτιον (165· μῆκος δυσμανατολικὸν 2 95)· καὶ τοῦτο δὲ τὸ θύρωμα δὲν κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μεταξὺ τοῦ 163 καὶ τοῦ 164 κειμένου τοίχου· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ βορείου τοίχου μέχρι τῆς βορείου παραστάδος τοῦ θυραίου τοίχου μῆκος εἶνε 3 14, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς νοτίας παραστάδος τοῦ θυρώματος μέχρι τῆς ἀντηρίδος εἶνε 1 78. Ἐν τῷ θυρώματι τούτῳ ἠϋρέθη κεραμίδος ἀπότμημα, ἐφ' οὗ ἐν κύκλῳ (διαμ. 0 05) κυκληδὸν ὄνομα ἐργαστηριαρχοῦ Πύθωνος, τῆς μ X 3^{ης} ἑκατονταετηρίδος. Νοτόθεν τοῦ βορείου τοίχου τοῦ 164, ἀπὸ τούτου 0 73 ἀπέχων, φέρεται πρὸς τὸν δυσμὸθεν ἀκραῖον τοῦ οἰκοδομήματος τοίχον (πάχ. 0 65), προέκτασιν ἅμα ὄντα τοῦ δυσμικοῦ τοίχου τοῦ 156, τοίχος δυσμανατολικὸς πάχ. 0 41 καλῶς ὠκοδομημένος, ἄλλος δὲ τοίχος, παράλληλος τούτῳ, φέρεται ἐν ὀρθῇ γωνίᾳ ἀπὸ τῆς βορείου παραστάδος τοῦ θυρώματος, ὥσαύτως πρὸς δυσμὰς. Καὶ τὸ μὲν τοῦ 163 χώρου βορρονότιον μῆκος εἶνε, ὡς εἴρηται, 6 08, τὸ δὲ τοῦ 164 εἶνε 5 92, ἡ δὲ διαφορὰ 0 16 ἐξακριβωθήσεται ἅμα τῇ ἐπαναλήψει τῶν σκαφικῶν ἐρευνῶν, διότι πολὺ τῶν ἐνταῦθα χώρων ἔμεινεν ἐφ' ἑτος ἄσκαφον.

Νομίσματα τῷ 1927 ἠϋρέθησαν 24 χαλκᾶ καὶ ἐν ἀργυροῦν, ᾧ καὶ Ἀθή-
ναζε κομισθέντα κατετέθησαν ἐν τῷ νομισματικῷ μουσεῖῳ.

B. ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ

3. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΟΥ ΑΝΑΚΤΟΡΟΥ ΤΟΥ ΚΑΔΜΟΥ ΕΝ ΘΗΒΑΙΣ

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1927 ἐπανελήφθη μετὰ πενταετίαν ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ Καδμείου ἀνακτόρου. Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀπαλλοτριωθῆ μέρος τῆς ἰδιοκτησίας Σπυρομήλιου - Λογοθέτη (Ἐφημ. Ἀρχαιολ. 1909 σ. 57, εἰκ. 1), ἐνθα ἐμέλλομεν νὰ σκάψωμεν. Ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀπαλλοτριωθέντος χώρου μέρος μὲν τι πρὸς Α κατεπατήθη πάλιν ὑπὸ τοῦ γείτονος Δαούτη, ἕτερον δὲ μέρος πρὸς Ν ὑπὸ τοῦ Δ. Μακρῆ, αὐτοῦ τούτου, παρ' οὗ, γενομένου ἐν τῷ μεταξὺ κυρίου τῆς ἰδιοκτησίας Λογοθέτου, ἠγόρασε τὸν ἀνασκαπτέον χώρον τὸ Δημόσιον. Ἐν τῷ ὑπολοίπῳ χώρῳ ἀνεσκάψαμεν τὸ βόρειον μέρος ἡμεῖς, (εἰκ. 1), ὅπερ εἶναι τὸ νοτιώτατον τοῦ μέχρι τοῦδε ἀνασκαφέντος ἀνακτόρου.

Ἠρευνήθησαν τὰ κατώτερα χῶματα τοῦ παλαιοῦ δαπέδου τοῦ ἀνακτόρου μέχρι τοῦ βράχου εἰς πάντα τὰ ἀνεσκαμμένα δωμάτια πλὴν τοῦ Ν, Ξ, Ο καὶ Φ (εἰκ. 1Π)· ἐν τῷ Ν ἡ ἐργασία αὕτη ἤρχισεν, ἀλλὰ δὲν συνετελέσθη. Τὰ βαθέα χῶματα ταῦτα δεικνύουσι θραύσματα ἀγγείων προμυκηναϊκῶν, ὧν ἡ ἀκριβεστέρα διάκρισις θὰ γίνῃ ἄλλοτε.

Ἐξετάθη δὲ ἡ νέα ἀνασκαφὴ τοῦ οἰκοδομήματος πρὸς νότον, ἀποκαλυ-